

Інна БЕЗРУК,

orcid.org/0009-0007-0084-2936

старший викладач кафедри романо-германської філології
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(Харків, Україна) *inna.bezruk@karazin.ua*

ІДИОМИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

В роботі проведений аналіз проблем перекладу ідіоматичних одиниць, наведені приклади способів перекладу, що сприяло створенню чіткого уявлення про конструкцію та проблематику ідіоматичних виразів. Структурні особливості були доведені тим, що ідіоматичні вирази, це вирази, сенс яких не розкривається при перекладі їх складових. Кожне окреме слово в ідіомах не сприймається буквально. Нині ідіоматичні одиниці, які використовуються у сучасному світі мовлення – основані на асоціаціях та аналогії минулих подій в історії, що дає підстави стверджувати, що ідіоматика є також історичним об'єктом минулого для дослідження. Розповсюдження ідіом серед інших культур також сприяє появі помилок, основаних на різновиді поглядів різних людей на однакову ситуацію/образ, що доводить нам про наявність можливих проблеми у відношенні розповсюдження ідіоматичних виразів.

Метою даної статті було розкриття та виявлення структурних особливостей ідіоматичних виразів, пояснення їх перекладу, історія та символіка у сучасній лінгвістиці. Актуальність теми визначається поширенням питання щодо історичного походження ідіом, способів їх перекладу та формування.

Завдання дослідження:

- 1. Розкрити значення терміну «ідіома» та виявити можливі історії виникнення ідіоматичних одиниць.*
- 2. Виявити частоту використання ідіом у сучасному італомовному просторі та визначити особливості їх розповсюдження.*
- 3. Дослідити формування ідіоматичних виразів через історію минулого та буденне життя нації.*
- 4. Визначити особливості та проблеми перекладу ідіоматичних виразів.*

В роботі з'ясовано походження італійських ідіом. У роботі відзначено різноманіття способів перекладу ідіоматичних одиниць, основними з яких є: виявлення аналогії, підбір еквівалентних ідіом та описовий переклад. Проілюстровано декілька прикладів ідіоматичних виразів, походження яких є прямо пов'язане зі звичаями минулого, що доводить прямий зв'язок ідіом з історією. У дослідженні підтверджено доречність використання ідіом у цілях удосконалення навичок в італійській мові.

Ключові слова: ідіоми, ідіоматичні вирази, італійській мові, переклад, дослідження, використання, ідіоматика, мовлення.

Inna BEZRUK,

orcid.org/0009-0007-0084-2936

Senior Lecturer at the Department of Romance and German Philology
V. N. Karazin Kharkiv National University
(Kharkiv, Ukraine) *inna.bezruk@karazin.ua*

IDIOMS IN ITALIAN

The research analyzes the problem of translation of idiomatic units, gives examples of translation methods, which contributed to the creation of a clear understanding of the construction and problems of idiomatic expressions. Structural features were proved by the fact that idiomatic expressions are expressions whose meaning is not revealed when translating their components. Each individual word in idioms is not taken literally. Currently, idiomatic units used in the modern world of speech are based on associations and analogies of past events in history, which gives grounds for asserting that idiomatic is also a historical object of the past for research. The spread of idioms among other cultures also contributes to the emergence of errors based on different views of different people on the same situation/image, which proves to us the existence of possible problems in relation to the spread of idiomatic expressions.

The purpose of this article was to discover and reveal the structural features of idiomatic expressions, explain their translation, history and symbolism in modern linguistics. Their holistic analysis and distribution features.

The topicality of the topic is determined by the spread of the question of the historical origin of idioms, ways of their translation and formation.

Objectives of the study:

- 1. To reveal the meaning of the term “idiom” and to identify possible histories of the emergence of idiomatic units.*

2. To identify the frequency of use of idioms in the modern Italian-speaking world and to determine the peculiarities of their distribution.

3. To investigate the formation of idiomatic expressions through the history of the past and the everyday life of the nation.

3. To investigate the formation of idiomatic expressions through the history of the past and the everyday life of the nation.

4. Determine the peculiarities and problems of translating idiomatic expressions.

The work explains the origin of Italian idioms. The work noted a variety of ways of translating idiomatic units, the main of which are: identification of analogy, identification of equivalent idioms and descriptive translation. Several examples of idiomatic expressions are illustrated, the origin of which is directly related to the customs of the past, which proves the direct connection of idioms with history. The study confirmed the appropriateness of using idioms to improve Italian language skills.

Key words: idioms, idiomatic expressions, Italian language, translation, research, use, idiomatics, speech.

Ідіоматика до сьогодні вважається однією із найважливіших проблем у лінгвістиці. Ідіоматичні вирази поширені серед спеціалістів мовознавців у лінгвістичних дослідженнях з приводу їх перекладу і збереження сенсу виразів. Останніми роками ідіоматика та фразеологія привертають до себе увагу як перекладачів, так і мовознавців різних народів. До сьогодні величезна кількість ідіоматичних досліджень присвяченні виявленню того, як у мові відображений світогляд людей теперішнього та минулого часів, світ та менталітет, свідомість народу, культурні звичаї та буденне життя нації.

Ідіоми мають величезне значення не тільки для розвитку мовних умінь, словникового запасу, але також сприяють розширенню знань про ту чи іншу націю, її культуру та історію. Ідіоми унікальні за своїм походженням, включаючи їх контекст, прямий зв'язок з історією та певні асоціації з нею.

Вміле користування та вживання ідіоматичними виразами може підкреслити історичну цінність та виявити найглибший контекст речення, зробити мовлення яскравішим.

Не зважаючи на доволі поширене застосування ідіом в усному та писемному мовленні, ідіоматика до сьогодні залишається недостатньо дослідженою галуззю у лінгвістиці як італійської, так і інших мов. Існує купа недоліків та питань у відношенні перекладу ідіоматичних одиниць, їх класифікації, співвідношення значення та створення ідіом, що й сприяло вибору даної теми.

Актуальність роботи полягає в тому, що ідіоми є однією з найважливіших частин усіх мов та сприяють розширенню словникового запасу та мовлення. Ідіоми здатні передавати повноцінний сенс речення через непряму мову та містити складний сенс в коротких фразах. Ідіоматичні вирази відтворюють менталітет та культуру нації, що безсумнівно колоритно збагачує мовлення глибоко розуміючи на подіях минулого, сприяє більш широкосторонньому розумінню культури. **Постановка проблеми даної статті** полягає у вивченні нової

інформації, яка стане своєрідним внеском у найчіткіше розуміння лінгвістичних особливостей та вміння висловлювати свої думки більш яскраво та емоційно. Дослідження ідіом сприяє ефективному розвитку мовного досвіду та навичок. Вивчення ідіоматичних виразів є вкрай перспективним у відношенні постійного розвитку італійської мови. Італійська мова не стоїть на місці та розвивається з кожним днем: тому з'являються нові ідіоми та нові результативні висновки досліджень ідіом давніх часів.

Метою даної статті є розкриття та виявлення структурних особливостей ідіоматичних виразів, пояснення їх перекладу, історія та символіка у сучасній лінгвістиці.

Об'єктом дослідження є ідіоматичні одиниці в італійській мові.

Ідіома (від грец. ἴδιος – власний, властивий; ἰδίωμα – Особливість, своєрідність) – це стійкий вираз, який передає єдине поняття попри значення кожного окремого слова. Ідіоматичні вирази є частиною розділу *formulaic language*, що дослівно перекладається як «мовленнєвий шаблон». Тобто, такі вирази є цілісними й мають свою чітку формулу, шаблон. Для розуміння цих конструкцій не можна сприймати їх буквально або перекладати дослівно. Можемо сказати, що ідіоми мають своє символічне значення, яке виникає при звичайному вживанні мови у мовленні і є єдиною мовленнєвою одиницею, а не сполученням деякої кількості різних слів. Наприклад: *Acqua in bocca* (як в рот води набрав), *entra da un orecchio e esce dall'altro* (в одне вухо влетіло, в інше вилетіло), *toccare il cielo con un dito* (бути на сьомому небі від щастя). (Paola Sorge, 2011: 76, 84).

Ідіоми є також об'єктом дослідження в лексичі. Останніми десятиріччями жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги мовознавців, як фразеологія та ідіоматика. Нині більшість лінгвістичних досліджень з приводу ідіоматики спрямованні на деякі основні задачі – виявлення того, як у мові

відображений навколишній простір, свідомість народу, культурні звичаї та менталітет нації. Італійські ідіоми містять здебільшого власну історію створення, яка базується на побуті та реальному житті людей, спостережень за природою та історії країн-носіїв. Наприклад фраза *Dei gusti non si discute* (про смаки не сперечаються) відповідно до деяких джерел належить Юлію Цезарю, який промовив її, коли знаходився в Мілані та йому запропонували скуштувати страву, яка була приготована на вершковому маслі. Навіть в ті часи римляни полюбили готувати на оливковому маслі. (Monica Quartu, 2000: 346). Кожна ідіома несе за собою особливу історію та частину менталітету народу. Розглядаючи вказані приклади вище, можна погодитись, що деякі історичні ідіоми здатні ілюструвати поведінку та світогляд людей того часу, їх життя.

В сучасному світі кожна людина яка поринула у вивчення італійської мови прагне ефективного вдосконалення у всіх її можливих аспектах. Але слід зазначити, що для досягнення цієї мети недостатньо мати якісь конкретні навички і, так звані «сильні сторони» у відношенні граматики, сприйнятті на слух тощо. Вкрай важливою залишається ідіоматика, яка прокладає шлях до яскравого мовлення, колоритного словникового запасу та, що саме головне, до розуміння національно-культурних аспектів італійської мови.

Утворення нових ідіоматичних одиниць являє собою доволі багатоступеневий процес переходу простого поєднання слів до свідомого використання в буденному мовленні. Ідіома набуває значення, по-перше, за асоціаціями та відтвореннями відомих образів. Асоціації будують дійсне уявлення і відтворюють взаємодії між нацією та навколишнім середовищем, подіями у ньому. По-друге, образи та ситуації історичних подій, міфів, легенд тощо. Вони формують та зберігають свою актуальність у сучасному світі якраз через ідіоми вони розкривають свій сенс. Ідіоматичні вирази формуються на основі давніх легенд та певних історичних подій, традицій. Ймовірно, цьому послужили близькість образів ідіоматичних виразів до поглядів народу, їхня небачена мудрість та яскравість. Як це вже було зазначено, значна кількість ідіоматичних виразів є тісно пов'язана з менталітетом нації. Ідіоми та фразеологізми вбирають у себе найглибшу культурну та інформацію менталітету. За допомогою ідіом доповнюється інформаційний аспект мови чуттєво-інтуїтивним описом життя та минулого.

Щодо перекладу ідіом, слід виділити декілька основних компонентів:

1. Еквівалентні вирази.
2. Підбір близьких еквівалентів, в яких можуть бути незначні відмінності в структурах, в підставляючій образі, конкретизації поняття.
3. Виявлення приблизно ідіоматичної аналогії.
4. Описовий переклад.

Еквівалентні вирази, тобто коли кожний компонент ідіоми вихідної мови незмінно передається в цільовій мові. Він можливий лише у випадку запозичення фразеологічного звороту італійською та українською мовами з інших мов: *chi cerca trova* – хто шукає, той знайде (Тимошенко, 2014: 59).

Ідіоматичні аналоги, тобто використання ідіоматичних виразів, які мають те саме значення, але побудовані на іншому образі/ситуації. Такі ідіоми інтернаціональні за своєю суттю не дивлячись на те, що зустрічаються у різних формах в кожній мові: «Ні цвяха, ні жезла» італійською перекладається як: *in bocca al lupo*, де мова йдеться про рот вовка. Форма даного виразу не є однаковою, але змістова значення фрази, а саме «побажати гарної вдачі» (Тимошенко, 2014: 59).

Описовий переклад – це коли фразеологізм (або будь-який лексичний елемент) замінюється більшим за кількістю компонентів словосполученням, яке чітко передає зміст цього виразу, наприклад: *una ragazza in gamba* – це дівчина, з якою легко знайти спільну мову та спілкуватися (Роздл II, 2015: 7).

Таким чином, переклад ідіоматичних та фразеологічних одиниць завжди має головну ціль, а саме: чітка передача лексичного значення, специфічних національно-культурних особливостей та структурних особливостей. Переклад ідіоматики є неймовірно складним завданням для перекладачів, через те, що вміння транслювати й бачити національну специфіку, своєрідність та передавати експресивні особливості ідіоматичних виразів є вкрай тяжким процесом, який потребує розумного дослідження.

Одним із методів дослідження та аналізу фразеологічних систем є структурно-функціональний, який був розроблений професором Стокгольмського університета Д.О Добровольським. Головним направленням даного методу є докладне дослідження внутрішньої формування фразеологічних виразів без втручання в генетичні факти.

Також існує комплікативний метод аналізу найголовнішою метою якого є виявлення зв'язку семантичної структури з мовною функцією. Комплікативний метод аналізу фразеологічних систем був розроблений С.Г Гавріним. Гаврін вважає що кожна мовна одиниця яка тим чи іншим чином відноситься до фразеології є комплікативною бо

вона має свої певні функціональні ускладнення (Семашко, 2009: 315).

До основних принципів комплікативного методу можна додати порівняння, формування метонімії, метафор а також моделей експресивно-образної фразеології та ін.

Одним із найбільш впливових недоліків комплікативного методу аналізу є повна відсутність процесів мовної реалізації фразеологізмів. Тим не менш, комплікативний метод аналізу ФО при грамотному розвитку обов'язково призведе до покращення якості досліджень фразеології та ідіоматики.

Висновки. Проведено дослідження з приводу ідіом в італійській мові, їх структурних особливостей, способи перекладу та походження на наведених прикладах ідіоматичних виразів за допомогою ідіоматичних словників та інтернет-джерел.

Ідіоматика є багатим доповненням нашого мовлення у сучасному італомовному світі. Ідіоми та різноманіття теперішніх структур ідіом сприяє більш емоційній та експресивній комунікації та вираженню думок.

Було виявлено, що більшість ідіом мають історичне походження, що сприяє підвищенню національно-культурного розуміння. Таким чином, дослідження ідіом є також історично важливим об'єктом для дослідження.

Було розглянуто, що головною ціллю перекладу ідіом є збереження лексичного значення, специфічних національно-культурних та структурних особливостей.

Насамперед ідіоматичні одиниці мають широкий спектр можливих структур та конструкцій які й були представлені та досліджені в роботі. З цим підтверджується доречність використання ідіоматичних виразів у цілях покращення своїх мовних навичок та вмінь експресивно-забарвленого вираження думок.

Також були представлені деякі методи аналізу фразеологічних одиниць: структурно-функціональний та комплікативний метод.

Дане стаття розкриває своє теоретичне значення та користь для науки, ґрунтуючись на виявленні явної актуальності ідіоматики у сучасному суспільстві, виявленні проблематики фразеології та її інших класів.

Отож, узагальнюючи результати дослідження, можемо впевнено підтвердити, що ідіоми завжди мали та мають актуальність, і що найважливіше – ідіоми продовжують своє поширення серед сучасного італомовного простору. Ідіоматика несе велику кількість інформації для дослідження з минулого, та продовжується активне створення нових класифікацій та структур у нашому сьогоденні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Paola Sorge – Dizionario dei modi di dire della lingua italiana: Newton Compton Editori, 2011, ст. 76, 84.
2. Monica Quartu – Dizionario dei modi di dire della lingua italiana: Mondolibri, 2000, ст. 346.
3. Тимошенко Ж. І. Засоби перекладу ідіоматичних та образних виразів. Дніпропетровський національний університет імені Олеса Гончара, Україна., 2014, ст. 59.
4. Національний Технічний Університет Харківський Політехнічний Інститут. РОЗДІЛ II СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ.doc. URL: <https://studfile.net/preview/1588474/page:7/>, 2015, ст. 7.
5. Семашко Т. Ф. Знакова природа фразеологічних одиниць. Вісник Маріупольського державного університету. Філологія, 2009. Вип. 2, ст. 315.

REFERENCES

1. Paola Sorge (2011) Dizionario dei modi di dire della lingua italiana [Dictionary of idioms of the Italian language] Newton Compton Editori, 76, 84 [in Italian]
2. Monica Quartu (2000) Dizionario dei modi di dire della lingua italiana [Dictionary of idioms of the Italian language] Mondolibri, 346 [in Italian]
3. Tymoshenko Zh. I. (2014) Zasoby perekladu idiomatychnykh ta obraznykh vyraziv. [Means of translation of idiomatic and figurative expressions] Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet imeni Olesia Honchara, Ukraina, 59. [in Ukrainian]
4. Natsionalnyi Tekhnichnyi Universytet Kharkivskiy Politekhnyi Instytut. (2015) ROZDIL II SPOSOBY PEREKLAHU LEKSYCHNYKH ODYNYTS.doc [SECTION II METHODS OF TRANSLATION OF LEXICAL UNITS] URL: <https://studfile.net/preview/1588474/page:7/>, 7 [in Ukrainian]
5. Semashko T. F. (2009) Znakova pryroda frazeolohichnykh odynyts. [Iconic nature of phraseological units] Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Filolohiia. Vyp. 2 – Bulletin of the Mariupol State University. Philology. Vol. 2, 315 [in Ukrainian]